

Nr 132.

Av herr **Ström, Torsten, m. fl.**, om viss ändring av grunderna för dyrtidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst m. fl.

Under § 64 i sin berättelse hava 1933 års statsrevisorer upptagit till behandling frågan om dyrtidstillägg till familjepensionstagare, som samtidigt åtnjuter dyrtidstillägg av statsmedel å avlöning eller tjänstepension.

Enligt § 1 i kungörelsen den 15 juni 1923 med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst m. fl. (nr 267) med däri år 1932 vidtagen ändring (nr 303) utgår dyrtidstillägg av statsmedel till sådana änkor och barn samt övriga anhöriga efter befattningshavare i statens tjänst, som äga åtnjuta pension eller därmed jämförligt understöd av statsmedel eller från någon av staten understödd anstalt för pensionering av dylika befattningshavares änkor och barn, från Lunds universitets änke- och pupillkassa, från vaktbetjäningens vid Uppsala universitet pensionsinrättning för änkor och barn eller från enskilda järnvägarnas pensionskassa eller med denna jämförlig pensionsinrättning; dock med iakttagande, att dyrtidstillägg icke må utgå till pensionsberättigat barn efter uppnådda 21 år under annan förutsättning än att pensionären styrkes vara obemedlad och av sjukdom eller lyte oförmögen att försörja sig.

I § 7 av samma kungörelse med däri åren 1927 och 1932 vidtagna ändringar (nr 253 respektive nr 303) föreskrives vidare, att dyrtidstillägg av statsmedel enligt de i § 4 av kungörelsen stadgade grunder, med den inskränkning som i § 1 omförmäles, utgår till

a) pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare vid flottans pensionskassa;

b) sådana pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare med familjepensionsrätt i statens pensionsanstalt, vilka åtnjuta pensioner såsom efterlevande efter delägare i dövstumlärnarnas pensionsanstalt eller vilkas pensioner avpassats enligt de i övergångsstadganden till kap. IV i reglementet för statens pensionsanstalt meddelade bestämmelser om pensionsförhållandena för förutvarande delägare i dövstumlärnarnas pensionsanstalt eller efter pensionsunderlag, som an-

tingen varit för befattningen gällande före den 1 juli 1926 eller fastställt på grund av före den 1 juli 1926 verkställd reglering enligt § 5 i anstaltens reglemente eller ock till beloppet begränsats på grund av i samma reglemente före nämnda dag meddelad föreskrift om visst maximibelopp, understigande 6.000 kronor, för befattnings pensionsunderlag;

c) pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i prästerskaps änke- och pupillkassa;

d) änkor och barn efter befattningshavare vid statens järnvägar, som dödat under förrättande av arbete i statens järnvägars tjänst, och till vilka änkor och barn på denna grund utgår ersättning enligt lagen den 12 mars 1886 (nr 7) angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift;

e) änkor och barn efter befattningshavare hos enskilt företag, som numera övertagits av staten, därest de genom statens försorg uppbära pension eller understöd i sådan egenskap; samt

f) från enskilda järnvägarnas pensionskassa eller med denna jämförlig pensionsinrättning pensionerade änkor och barn efter sådana befattningshavare vid numera av staten övertagen järnväg, vilka antingen avlidit eller med pension avgått från tjänst vid järnvägen redan innan den övertagits av staten.

Dyrtidstillägg enligt de i § 5 av kungörelsen stadgade grunder, med den inskränkning som i § 1 omförmäles, utgår till andra pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare med familjepensionsrätt i statens pensionsanstalt än de under mom. b) angivna.

Dyrtidstillägget beräknas i fall, som avses i mom. d), efter ersättningens belopp, samt i övriga fall efter pensionen eller understödet.

Vid sin granskning av pensionsanstalternas räkenskaper hade revisorerna uppmärksammat, att i flera fall familjepensionstagare, som i sådan egenskap åtnjutit dyrtidstillägg av statsmedel, samtidigt uppburit avlöning eller tjänstepension, varå jämväl dyrtidstillägg enligt gällande dyrtidstilläggsbestämmelser utgått av statsmedel.

Revisorerna framhöllo därjämte, att för ordinarie manlig lärare vid folkskola enligt senaste pensionsbestämmelser utginge hel tjänstepension med 2.250 kronor, vartill komme pensionsförhöjning med 294 kronor samt reglerat dyrtidstillägg. Till änka utan minderårigt barn efter ordinarie manlig lärare vid folkskola med nyss nämnt tjänstepensionsunderlag utginge familjepension med 750 kronor, varå utginge oreglerat dyrtidstillägg. För ordinarie kvinnlig lärare vid folkskola utginge hel tjänstepension med 1.875 kronor, vartill komme pensionsförhöjning med 237 kronor samt reglerat dyrtidstillägg. För det fall, att här avsedd folkskollärarinna med full tjänstepension såsom änka efter ordinarie folkskollärare även åtnjöte familjepension, komme hennes samman-

lagda pensionsförmåner att uppgå till $1.875 + 237 + 252 + 750 + 204 = 3.313$ kronor. De till ordinarie manlig lärare vid folkskola utgående pensionsförmånerna utgjorde enligt ovan angivna beräkningsgrunder sammanlagt $2.250 + 294 + 300 = 2.844$ kronor.

En motsvarande proportion mellan tjänstepension och familjepension till kvinnlig pensionär samt manlig innehavare av tjänstepension förefunnes å andra områden av det statsunderstödda pensionsväsendet.

I dyrtidstillägg av statsmedel till sådana familjepensionstagare i statens pensionsanstalt, som samtidigt åtnjutit avlöning eller tjänstepension, varå dyrtidstillägg utgått av statsmedel, hade under budgetåret 1932/1933 utbetalats i runt tal 40.000 kronor.

Beträffande familjepensionens allmänna karaktär, anförde revisorerna vidare, borde fasthållas vid att det måste anses såsom en riktig princip, att denna form av pension vore att anse såsom en angelägenhet, vilken väsentligen borde bekostas av befattningshavarna själva och bestridas till övervägande del med egna avgifter. Den omständigheten att staten beviljat dyrtidstillägg å dylika pensioner torde icke få anses innebära ett avsteg från berörda princip, utan hade avsikten därmed förvisso varit att med hänsyn till rådande dyrtid åstadkomma en tillfällig förstärkning av de jämförelsevis låga belopp, varmed familjepensionerna i regel utginge. I de fall, då vederbörande familjepensionstagare jämväl vore befattningshavare eller innehavare av tjänstepension och i sådan egenskap redan åtnjöte dyrtidstillägg av statsmedel, syntes revisorerna icke samma skäl föreligga för staten att bevilja dyrtidstillägg å familjepension.

En inskränkning i detta hänseende syntes revisorerna desto mer påkallad som, enligt vad ovan framhållits, en kvinnlig f. d. befattningshavare utan pensionsberättigat barn, vilken jämte tjänstepension jämväl uppbure familjepension, i regel komme i åtnjutande av — frånsatt dyrtidstillägg — pensionsförmåner till högre belopp än en manlig f. d. befattningshavare med tjänstepension i motsvarande lönegrad. Givetvis borde en sådan beskärning i rätten till dyrtidstillägg å familjepension icke beröra den del av familjepensionen, som avsåge pensionsberättigat barn.

På grund av vad sålunda anförts syntes därför en sådan ändring i gällande bestämmelser rörande dyrtidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst m. fl. böra vidtagas, att dyrtidstillägg av statsmedel utginge till familjepensionstagare, som samtidigt åtnjöte dyrtidstillägg av statsmedel å avlöning eller tjänstepension, endast i det fall, att dyrtidstillägget å sistnämnda förmåner understeg dyrtidstillägget å familjepensionen och syntes därvid dyrtidstillägget böra bestämmas till belopp, motsvarande skillnaden mellan dyrtidstillägget å familjepensionen och vad som skolat i dyr-

tidstillägg utgå å avlöningen eller tjänstepensionen var för sig eller tillhoppa.

I underdånigt utlåtande den 10 januari 1934 över vad revisorerna under denna paragraf anført har statskontoret tillstyrkt vidtagande av ändringar i gällande dyrtidstilläggsbestämmelser i överensstämmelse med revisorernas förslag.

De skäl, som föranlett statens bidrag till familjepensionstagare i form av dyrtidstillägg, synas knappast föreligga i de fall vederbörande jämväl uppbär avlöning av statstjänst eller därmed jämförlig befattning av mera stadigvarande natur eller tjänstepension. I anslutning till vad revisorerna föreslagit i nu nämnt hänseende hemställes därför,

att riksdagen måtte besluta vidtagande av sådana ändringar i gällande bestämmelser rörande dyrtidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst m. fl. från och med den 1 juli 1934, att dyrtidstillägg av statsmedel ej må utgå till familjepensionstagare, som samtidigt åtnjuter dyrtidstillägg av statsmedel å avlöning eller tjänstepension, i annat fall än då dyrtidstillägget å sistnämnda förmåner understiger dyrtidstillägget å familjepensionen, varvid dyrtidstillägget bör bestämmas till belopp, motsvarande skillnaden mellan dyrtidstillägget å familjepensionen och vad som skolat i dyrtidstillägg utgå å avlöningen eller tjänstepensionen var för sig eller tillhoppa.

Stockholm den 22 januari 1934.

Torsten Ström.

Nils Gabrielsson.

O. A. Ernfors.

Elof B. Andersson.

L. Tjällgren.

Ernst Åström.